

H.F.

Helena Wmk som besökt mig i dag (från Lappvik) sade att
Universitetsbiblioteket äger många verk om konst, är öppet
från 10 f.m. ^{beses där} - kanske Giotto? - Om en sångerskeram kunde
passa parkskizzen? Mår här bra sedan jag ätit en tredjedel
av festdagens ranson, ville stärka Er och mig! Målat
på porträttet. Med helsning till torsdag e.m.

M.

H.S.

"Båtar i hamn " stå icke att finna.

[Postkort]

Ekenäs -8.VIII.18. [Poststämpel]

[Adresserat till]

Forstm. E. Reuter

hos Arkitekt Schjerfbeck

Konstantinsg. 14

Helsingfors

Ekenäs. 23 aug

H.F.

Har varit orolig för Eder hälsa, är nu glad att Ni målar, och lever i sol. Just nu fick jag veta att en samling fransk, modärn konst anlönt till S.mans konstsalon. Tavlorna tillhöra franska målare och Hagelstam har hämtat dem hit för att exponeras i början av oktober. Jag är lycklig och olycklig med min modell som ständigt bjuder mig mat de fattiga äro givmilda.

E.t. H.S.

Jakande svar från Dr. O.O.

[Postkort]

23.VIII.18. [Poststämpel]

[Adresserat till]

Forstm. E. Reuter

hos Dr. Hägrén

Bönholmen ?

Tvärminne

Ekenäs torsdag.

H.F.

Jag ber att Vedhuggarn får no 4. "Flicka med blått band"
5 'Mediceernas dotter' 6. Röda äpplen 7. 'Studie-i-brunt' 8.
[-- överstruket] Det är för anmälningssedelns skull Giv
dem räkning på allt. Här är som förr, lika väl - och illa.
Jag tror ej på vistelsens långvarighet. Det är ej tid och
rum för 'Läsande dam' är jag rädd.

E.t. H.S.

[Postkort]

29.VIII.18. [Poststämpel]

2 sept. -18

H.F.

Det är nu afton i min kammare (där jag trivs bättre än i det förra rummet, jag bryr mig ej om att gå ut), och sedan jag skrivit till mamma och Magnus har jag nu den frid jag längtar efter. Mamma mår bra skriver hon från Hyvinge, har fått blommor av Er - Jag stannar väl till slutet av september. En sådan stund av ro är god att ha, jag tager fram Ert brev, Ni hade tid att tänka på mig, skriva, i Tavastehus, och Ni var glad - -

Tavlan där, den är målad 1892 på hösten, efter Petersburgresan - före den Italienska resan (som var våren 1894). Ingen förenkling hade nått mig då än, ingen tanke på stil eller sådant Det är en dålig tavla, som så många andra, de flesta. Endast några få - 5-6, önskar jag skulle överleva mig.

Jag skrev genast till Kahlrot om den bruna studien, var glad att få lämna bort den - Ni vet ju att jag aldrig sett något godt i den, intet av allt det jag strävade till kom fram i den. Och där var en för mycket på listan i den händelse Hr. Kuntti skulle sända sin - därifrån är intet svar än.

Dr. Hedman frågar något om expositioner och andras villkor, de starta en Konstförening och ha ej lokal, ej erfarenhet än säger han, tror ej der kan säljas mycket. Det är jag ju ej beroende av om jag bara slipper utgifterna. Och så fick Ni se det franska, behöver ej längta efter det. Och

en Vlaminck, en Friez [Sic!] , alla ha de gått från sitt första manér - och förlorat. - Läs ej för mycket, vet ej för mycket och var ej aldeles [Sic!] ensam - ber jag. Har ej ofta en idé brutit fram när alla prata sorglöst, man sjelv med, tanklöst menar jag - har ej just då som en blixtnöje en idé till något stått klar för en, man säger intet, är litet förströdd ett ögonblick, dåsar in igen och vet att i morgon gör man det. Kanske sover viljan då, allt det ursprungliga kommer upp till ytan. Jag skulle ej säga ens detta - gå Er egen väg.

Men bliv ej ensam i livet. I morgon hoppas jag få det ordnat på banken, om de ha filial i Torneå. Nu mörknar det - ganska tidigt ren', man söker fram ett ljus.

Vet Ni, allt detta med Magnus det skall också leda till något, han skall hejda sig på en farlig väg dit främmande inflytande fört honom, och där han blivit olycklig - ensam. Jag tror det nu. Men kanske jag offerar hans kärlek hans tillgivenhet när det säges -. Och Ni talar så vänligt om den fattiga vistelsen i prosans stad Ekenäs. För mig var Ert besök bara glädje, hjälp i mer än Ni vet.

Den lilla flickan från kaféet har varit här 3 gånger, hon är snäll Jag väntade mig en gång något glatt att måla - "och glæden ingensinde". Det blir alltför vemodigt. Är jag den lyckliga i verlden?

[Resten av texten i marginalerna]

Ljuset lyser mycket dåligt.

Har målat en gång i solsken vid porten, annars bara regn.

Nu hoppas jag det blir många tavlor till i höst der uppe
Ni vet väl av Carbid - lampan (?) som blir vinterns ljus
den göres i massa - men kan man måla vid den?

Er tillgivna H.S.

3 sept.

Solsken i dag, har målat vid porten, går nu till F.banken

Ekenäs. 6 sept. - 18

H.F.

Jag har fått en lista av Magnus, där stå många frågetecken vid tavlorna och just intet bestämt, det är ett nytt kaos, liksom hans brev där han förnekar allt hvad han under två år sagt mig. Han har ju aldrig sagt mig hvilka tavlor han tagit (och haft lov att ta´) nu får jag veta att han sålt för flera tiotal tusen av sina tavlor och givit mig pengarna.

Jag har trott att jag varit en sjelvständigt arbetande människa och jag har levat på hans pengar till 56 år. Nu har jag begärt för det att han får allt som är på hans väggar^x ett litet ord ord [Sic!] att min ungdomsskuld är betald. Jag får nog ett vredgadt svar att han ingenting vill ha - och lever i ett tyst grepp som hittills.

Jag orkar ej leva så.

Säg Ni ingenting till honom. Mest rädd är jag att han sagt Er något ty han har börjat tala om Er affär i julas - den var ju avgjord då.

Men nu förstår jag hans "det är dyrt, vi få nu se" när jag ville köpa ett bättre klädesplagg.

Med denna otäckhet plågar jag Er.

Här går det ej att tänka på målning

Ann-Maries penséer har jag målat - det regnar mest.

^x en skizz har jag bedt att få hålla, han har den stora tavlan med samma ämne.

Hr. Ehrström gav 'Sandgropsflickan' Dr. Okkonen har ej kommit hem hans blir borta.

Många ge intet svar på assurancefrågan och i dag, nej i morgon skall brevet till Åbo gå.

Från mamma ett brev, allt var då väl men jag tror jag skall dit snart. Ville annars gerna måla tryckeriet, man kan ej gå långt nu i regnet.

Hvad här var ljust i somras och en tid glömde jag all oro, tog allt lättare.

Huru har Ni det? jag har intet hört på länge tycker jag, det är min tid som är så lång. Jag hoppas Ni målar.

När alla affärsbrev nu gått vill jag tänka på böcker, ty jag har lov att köpa en bok.

Om jag ändå haft något annat att skriva om - Kanske blir min parktavla ändå färdig.

Er alltid tillgivna

Helene Schjerfbeck.

Ekenäs 7 sept.

H.Ahtela.

Jag är ensam här och tog fram Åbo Underr. med det Ni skrivit om HS, med bävan ty boken har varit ett relikskrin där en stor skatt låg som jag inte kunde se - förstå mycket av. Ni har översatt men hvad jag var nervös då ty det var om mig. Nu såg jag bara Er, Er vackra själ som kunde känna och tänka så om en syndare en stackars människa, och jag måste tacka Er varmt, intet större kan givas än en god tanke om oss. Måtte det visa mig en väg.

Störtar ej mycket samman nu - skola vi ej hålla ihop om vi också ej se hvarann, ej tala, ej skriva - vi skola sträva och tänka lika det är samhörighet. Och jag skall försöka att ej bli ond.

Sedan, efteråt, ville jag ännu ha en kamp för något skönt - litet eller stort, i en annan värld. Ni skrev om Er tante är jag ensam utanför.

Er tillgivna HS.

Det är mörkt i rummet, ser ej skriva.

12 sept. -18

H.F.

Edert brev kom - och ett annat, Magnus har givit mig ett erkännande att jag med tavlor betalat min ungdomsskuld till honom. Vi stå som jämlikar nu och jag har ett hopp att vi skola bliva vänner - jag har tackat honom varmt för att jag första gången i mitt liv känner mig som en sjelvständig människa. Hvad det allt är djupt sorgligt.

Han är bitter nu, men nu först kan jag söka hans vänskap, och mot livets afton skall han säga 'jag var god mot min syster' till sig sjelv, och det skall giva honom frid.

Han visste ej hvad jag lidit av att hela livet stå i skuld - det är ej pengar jag begärt det är litet frihet.

Ja, han assurerade till sist, hade glömt det jag sagt om assicurancen, det låter jag vara.

Och han var på en farlig väg. Jag önskar nu han kunde komma till Gausdal i sommar och få ny kraft. Nej - aldrig var han oärlig - Hans brev vill jag ej sända jag skall visa det när Ni kommer om Ni vill - han förnekar det yttrandet nu. Jag kan ej skriva i dag. Ett bokpaket väntar på posten, jag går dit Jag vet Ni vill att jag skall vara lugn. Ni menar oss väl - var mitt stöd -

tillgivna

HS.

Jag önskar Er lycka - föresent - på födelsedagen och under det nya året.

12 sept. 18.

H.F.

Hur gladt att höra om arbetslust och resultat - tänk 35 tavlor dessutom Den 7 de var allt skrivet till Åbo utst. och då sändes genast brevet till Akad. Bokh. om Guys - Ni ser derav att sinnet åter är i jämvikt, jag är blott ledsen att jag oroat Er. För resten samma svar här som förr - tystnad. Ni säger så mycket vackert - för vackert. Ni ser till avsikten. Min mor mår bra och orkar promenera, här ger 'frun' varma bröd. Hr. S.man skriver att han till sin samling köpt ett 'japanskt' flickhuvud av mig, av sin gamla affär. Ekenäs är soligt åter t. HS. helsar Er.

[Postkort]

12.IX.18. [Poststämpel]

13 sept - 18

H.F.

Det är en tung dag och borde ej vara det ty huvudsaken är att M. står ren - jag har missförstått som Ni sade - Ni har alltid varit den lugnande handen som vill hejda mig. Jag har bedt honom förlåta - och jag skall ej mer skriva om sådant till Er. Något må man bära ensam

Ni skriver om 'frön', hvad vet jag om dem, livet är alltid en kamp och det är något av den kampen Ni fått se. Och jag har fått se något av Eder väg till ljus och utveckling till en stor konst - det var ej Ni som drog det 'lilla strået' här utan det 'stora'. Er konst är frisk och ny, den går nu fram och Ni ser det redan.

Min är gammal och går tillbaka, det är blott kärleken till arbetet som håller mig på vägen än. Hvad gör allt, låt det bli dåligt, bara jag får arbeta. Ni säger att jag förstör många arbeten med övermålning, hvad gör det bara jag har något att måla på.

Minns Ni Goya som gammal han målade hvar ^[överstruket] ~~aften~~ dag på en elfenbensskiva och torkade om aftonen bort det igen för att måla följande dag på skivan. - Tänk inte på mitt tungsinne i dag, alla äro underkastade stämningens lagar, alltid en reaktion.

I går afton läste jag första gången vid ett ljus 'les confessions' och glömde en stund för ett annat hjartas [Sic!] slag mitt eget [Sic!] blytyngd - tack för att Ni åter skänkt mig en sådan stund. Hvad böcker ändå ge, man lever

en annans liv. Och hvad brev ge, det är Ni som givit, icke jag. Och nu skall jag alltid tänka på Er när något skakar mig djupt, och försöker vara lugn, Ni är då mitt 'stöd'. - Just nu när brevet kom målade jag på 'tryckeriet' inne i mitt rum sedan jag förgäves väntat 1 1/2 tim. på sol der ute, det blir litet bättre inne, sedan jag der ute sett och målat illa. Men har jag Cézanne i huvudet, blir der något mjukt i övergångar, först var det mina platta toner?

Måndag väntas hem den unga flickan här i gården som jag ville måla, släktingen. Då gör jag troligen intet annat, tänker bara på det, målar turvis med eller utan modell. Hvad kan jag göra för de mina annat än arbete. Och har der varit något hos mig som verkat godt som Ni säger, har jag varit något för någon så är ej livet hopplöst. Ni ser allt så vackert det är som med 'boken', relikskrinet. Tänk aldrig att jag ej tyckte om det Ni sagt, det var sannt, (bara mitt stora 'lättsinne' var inte med) men man bävar att se i en spegel - och allt det goda som sägs är man värd det?

Nu är jag glad att Ni kunde måla på 'Firenze', nu går Ni fram. Vet Ni, jag önskar mig ibland Er ungdom, ännu många år att måla, måla, söka allt det man ibland i natten ser för sin inre syn, den målning man om dagen inte kan göra - jag ser hur färgen är lagd penseltagen, det är en vacker målning.

Och ännu längtar jag till en vrå i Paris, med bara arbete.

Det är min lott att alltid längta, kanske har det hållit

mig uppe, alltid framåt. Men i somras var jag nöjd.

Ni glömde intet hos Karenius, där är allt sig likt utom potäterna som ej mer serveras så ymnigt.

Hvilken dag skrev jag brevet? var det den 9 de? eller tidigare?

Om här blir ro i sinnet skriver jag igen.

Er tillgivna

HS.

Jag tackar Er för de trevliga fotografierna, dörren som drager en och det ljusa rummet, det är minnen av en ljus tid. Och den stackars bekymrade målarinnan! De äro väl gjorda.

Guys "finns ej på lager" men de ha "annoterat beställningen"

Hvad man är usel som ej kan leva under befallningar [Skrivet med rödkrita]

14 de

H.F. Trodde ej jag skulle skriva så snart men måste berätta - ett vänligt brev i dag av M. - frid för oss - och rykten om världsfred. Så har M. sålt sin 'Schwerin' för 30. och det gör mitt hjärta lätt, det är så godt som avgjort nemligen. S.mans konstsalon har köpt alla till salu i Åbo och omdömet är att kollektionen 'uppbär' hela utställningen. Det är mycket på en gång - det första det bästa. Mitt stöd var bra att ha. Har läst Musset, det är av hjärtat skrivet. Vi ha mycket störtregn, kan ej sitta ute och måla nu. Modellen har ej kommit än. Med glad helsning t. H.S.

[Postkort]

15.IX.18 [Poststämpel]

16 sept.

1918 [E.R.]

H.F.

Klockan är 3 och jag skyndar att sända brevet, får det nog tillbaka sedan.

Hvad jag var glad att Magnus sålde tavlan för hans ålderdom och ro, och att han med det gått den rätta vägen. Jag kunde ej sända hans brev, men mitt förtroende har Ni i allt. Det arket Ni skrev är brännt, ingen skall säga att der varit ett inflytande på mig, om också bara till det goda. Jag hoppas allt blir godt, det ser så ut - och han är hejdad på vägen dit inflytandet fört honom. Ni vet ej hvad främmande människor sagt [Sic!] mig om honom. Jag är inte bara hård, menar ändå något godt. Min modell kom just nu hem från sin resa det börjas i morgon med séancerna, det är stora, rena tunga drag, sydländsk hy. - Hvad Ni skriver mycket, när hinner Ni tänka så mycket?

Ja, det är synd att skära av tavlor vet Ni hvad som skurits från 'S.by gård' i Åbo - en tredjedel av tavlan, det rinnande vattnet -det var ej jag som skar då.

Jag har ej läst något om Åbo, väntar ej mycket, minst för det nya. M. skrev om det sålde att Muséet har förköpsrätt till sist, jag vet det. Om de önska något blir det väl av det som andra äga.

Hvad Musset är het, ung och - känslomänska. Jag har ej slutat den ännu.

Post tiden närmar sig

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Ekenäs. 19 sept.

1918 [E.R.]

H.F.

Jag har varit litet för trött^x att skriva men ha följt med Edert arbete i Edra brev och gladt mig mycket över Er friskhet och arbetslust.

Nu har jag läst 'les confessions' - det är allt upplevat därför intresserar det. Men så sönderslitande så utan ro - dessa scéner, denna hetsjakt - är det värme? nej. Och i poesin hennes, sångmöns, moralkakor - och så vackra ställen emellan. Det är hans och George Sands liv, och hon, hon älskar en annan ännu yngre än han, en som verkar som Fortinbras i bredd med Hamlet.

Ni nämner i ett brev namn jag inte känner. Bachmutcht ? [Sic!] Hippolyt - det är där Ni talar om 'fröet' och att ingen vet hvilken andel ~~den~~ [-- överstruket] han får vid det slutliga uppgörandet - ville Ni engång säga hvar jag skall finna dessa personer, hvilken bok är det? En smula harmoni, bara ett grand, och man är rikt belönad för alla lidanden och allt vilsefarande sökande. Denna ständiga längtan är väl något sökande. Nu börjar jag längta till en större tavla med figurer, något som 'familjesmycket'. Det bli på Hyvinge.

^x något förkyld också av att måla ute, det är för sent på året nu.

Här är mer obekvämt nu när det är kallt och svårare att få något, allt gömmes till marknaden den 15 de okt. Den 27 de sept. eller derefter reser jag, hvilar och ställer i ordning litet kläder en månad - så har mamma mer sällskap av mig - och sen´ börjar jag igen.

Ni sade ett frestande ord här "har man då inga förpliktelser mot sitt land, mot sig sjelv" - men vet Ni jag skulle gå under, just det har räddat mig när allt som rörde mig ej hade något värde, det fanns ännu andra att leva för. Men jag erkänner att en ny period inträdt i mitt liv, det är ej tid att vänta mer och arbetet drager, drager.

Med boken jag sänder i dag har jag lagt litet prosa, tag ej illa upp en soppa eller en kräm. Den andra boken kommer sedan. Den unga flickan har suttit för mig 3 gånger, tunga, nästan italienska drag, ett sömnigt uttryck, icke alltför intressant om det ej kommer.

Mycket av det jag tänkt skriva minnes jag ej om ty mycket står och väntar, ger ej ro, och klockan kallar till posten, den är snart 3. Edra brev äro mitt stöd nu de föra till arbetet, allt annat derifrån.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Min Ekenäspenna är sliten, pappret slut.

lördag 21 sept.

1918 [E.R.]

H.F.

Ert brev i dag gjorde mig godt. Ni ber att ej få stå utanför något förtroende och jag visste innan Ni sade det att det skulle bli så igen - nu mer kan jag ej annat, och Ni visar så stor godhet, overseende när Ni låter mig ha en vän i Er i allt. Kanske ville jag skona Er från det fula men jag är svag i stormar, och ensam, och Ni förstår och dömmar ej. Var min vän och mitt stöd.

Hvad det var för en lycklig ton i brevet, ren lycka. Ni har målat en god tavla, nu igen, man hör det bakom hvart ord. Och jag har fått se skizzen som är så vacker, hvad den måste vara vacker den tavlan Ni skall få skizzen igen.

Hvad jag är glad - för Er. Ni är på Er rätta bana och i den rätta stunden tror jag ödemarken har gjort sitt verk. Och lika vackra, nej vackrare än förr äro stämningarna i Torneå, morgondiset, färgen, allt, och ofta har jag sagt att Ni är lycklig som så kan älska Er hemtrakt. Det är i Edra ögon, Ert hjärta den lyckan ligger, allt kunde man älska. - Musset's 'les confessions' var gripande, upprivande, jag läste ivrigt - men sedan tyckte jag hon blev något - uppfostrande ?, medvetet (i hans poem) hon var ju äldre, det är hans 'lättja' hon vill ha bort, och är ändå i allt lik honom. Säg, är icke den svartkläde som alltid sitter bredvid honom hans ständiga självobservation, icke Ensamheten

som han tror, utan han ~~kan~~ [-överstruket] sitter och ser på sig sjelv, redan i ungdomen och det försvagar honom. För resten vek hetsig, längtar -

Av alla de böcker Ni så snällt föreslår har jag läst 'Tine' (med verklig känsla) 'Grå hus' 'Hvide hus' och 'Barndomsvänner' för länge länge sedan, de andra ej. Hvarför skulle jag ej läsa 'Jensen' - som Ni vill, tycker - listan på Edra böcker är på Hyvinge, kanske får jag läsa der. 'Nätterna' sänder jag härifrån.

Jag visste också med säkerhet att vi ej kunna resa på en gång Magnus och jag, jag skall sedan säga honom det. Det vore ingen nytta för honom - ingen för mig - ty vi resa båda för att hvila ut från gamla invanda tankar och tillsammans hade vi bara det gamla med, intet nytt intryck fick komma oss nära. Min mor förstår det, hon säger alltid att 'herrar' måste resa dit ensamma, undan familjen. Och Magnus brukar ha sin ledighet i augusti

Men vi kunna vara tillsammans - om jag ej stör Er - för mig är det en hvila att se Er, alla tider på dagen. Och Ni får också vara ensam, gå ensam omkring med de nya friska intrycken den lätta luften.

Och Guys skall med.

För Schwerin är jag glad, och vet Ni, tonen i M's brev är nu helt annan, den är lättare gladare, han har tagit ett bestämt steg och det ger ro. Ännu för 10 dagar sedan skrev han jag säljer inte jag har bara 'bevarat dem åt dig' - än hit, än dit. Det var en Red. E.? v. Wendt från

Åbo som ville ha den det var blott betalningen som återstod när jag hörde om det. Från Åbo vet jag intet utom det Magnus skrev då först, det kommer väl kritik.

'Ulla' slägtingen blir ej bra naturalistiskt målad, det blir ingenting, men hon äger också stunder då hon representerar racen släggtypen, då tycker jag om henne, det är omedvetet inåtvändt tungt. Jag har ibland funderat om jag fick en gång sända en rulle till påseende till Er, Ni skulle säga hvad som var bättre och sämre - kanske från Hyvinge i höst om Ni dröjer mycket länge där uppe. Jag målar ej mer på landskapen här, ser sedan hvad som borde göras på Hyvinge i annat ljus.

I dag mötte jag Er faster som föreslog att komma och visa sin pastellåda för att få råd.

Här blir svårare att leva på 3 veckor ingen fick intet kött inga potäter i handeln (jag får av värdsfolket det sistnämnda) och kötträtten hos Karenius är indragen på morgonen, priset stigit. Grönsaker kokta i vatten och leverkorv finnes.

Ni har fiskat för en vecka - hoppas Ni har det godt och fullt upp som Ni behöver - i Wasa sägs det är det bäst.

Vet Ni när Ni var här hann allt bättre till än det sedan gjort, delad mat är dubbel mat. Men Ni hade så mycket med Er också. Och man äter av ledsnad, onödigt, när man är ensam.

Ja man kan vara kosmopolit och är ändå alltid nationell ty man har sin rot här, i nordnen. Icke rädes jag för Er och ej för mig sjelv. Med alla främmande intryck är det

ändå jag som skapar verket. Och Ni Ert verk. Blott rikare
gör allt det sköna där oss.

- Just nu såg jag några ord av Alienus i H.bladet den 20
de. (det var ej 60, det var 30 t. för Schwerin.

Tack för Ert brev och alla de tankar som komma dermed.
Ännu är jag ej samlad nog att skriva. Och Ni målar!

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Ekenäs. söndag

22/9 -18 [E.R.]

H.F.

I dag fick jag det lånade brevet tillbaka, jemte ett nytt, och ser att jag glömt redogöra för flickan i röd klädning. När hon var målad sade fadern att han önskade att hon ej kom ut i verlden, han bad om alla studier, och fick dem, utom denna som var utplånad. Jag har givit mitt löfte att ej sända någon ut men tänkte ej att baksidan av en duk räknades som sådan. Ni kan få hålla den och jag skall kalkera en kontur till på den när den kommer från Åbo, ty K.rot skrev sedan att den redan var så väl inpackad när återbudet kom att den följde med dit, d.v.s. 'den bruna' med den röda bakom. Goda nyheter från H.fors.. M. och Hanna resa snart till Farmor och hon orkar ej med 2 gäster, det hjälper ej att säga.

E.t. H.S.

[Postkort]

onsdag afton

25-27/9 -18 [E.R.]

H.F.

Jag hade glömt Dostojevski, hvad man glömmet mycket, och jag hade ändå läst min nödvändiga förklaring med det djupaste intresse - det är ju det från 'Idioten' anarkisten ej början av "Källarvåningen" som också är en 'förklaring' men hemsk.

Och där uppe, är allt bra där? ibland tycker jag det inte är det - utom arbetet som går bra. Hvad jag gerna ville se hur Ni har det, bara ett ögonblick. - Ni är mycket i ert rum, ute regnar det ljumt mjukt, allt är färgrikt - i Edra ögon. Ni ser så mycket färg, och målar färgrikt. Jag har hört att Edra släktingar tyckte att Ni målade två vackra tavlor hos dem.

När man ser tillbaka förstår man endel bättre - här var ännu för splittradt. Får jag det engång som jag vill skall jag ha det allra enklaste, det gör livet lättare. Det allra enklaste, och en fin bok - Nu säger jag den lilla staden farväl, den gav lyckan att känna sig självständig en stund - och ännu i dag har jag njutit, gått ensam omkring, luften var så mild och jag kände en stilla lycka, var fri. Att livet är så nära slutet, och längtan efter det så stark! Det huvudet jag börjat är för mig som ett steg mot vinterns arbete, i den riktningen kommer det att gå. Det är ej aldeles [Sic!] 'familjesmyckets' teknik, kanske enklare, och färgen är smutsigt mörk mot en vinröd fond, utom halsen som är

ljus. Det intresserar mig men kan ej mer målas mer efter modellen, det blir bara fotografi. Jag tror jag håller det huvudet - det är en Gauguin vildinna - målar på Høyvinge nu. Det är afton och mörkt. Kan ej skriva men tänker på Er stora vänlighet här.

torsdag

Vet Ni nu börjar jag tycka att jag är rik, Hr. Hörhammer har åter köpt gamla saker, och det är nu så att jag tror min mor och jag kunna leva, som förr. Det är rikedom när man kan leva. Magnus tyckes önska att jag skall lägga in elektriskt ljus - jag måste först se om kakelugnen m.m.- äro så att vi härda ut i vinter, de voro sönder när jag reste, där blir mycket att reparera fast de köpt hyran nästan till dubbelt. Mycket att tänka på nu först.

Hanna skall i Konstföreningens ritskola, det är Marie [Sic!] Wiiks råd hon tycker det är bra att ha kamrater, och det är sannt att kamrater sporra en - få ha ett sådant intresse att de kunna arbeta i ensamhet. Järnefelt tager ej privatelever.

e.m.

Jag har just varit för att säga slottsbacken farväl, det var svarta höstmoln och storm - storm vecka efter vecka sedan Ni reste, man har bara hållit i sin tavla ute. Den lilla byggningen jag tänkte på var ej färdig för en vecka sedan, och kanske har staden ej mer det samma att ge, fönsterna stå ej uppe i solsken och räcka hvarandra armarna över gränder, seminarister gå på gatorna och tala om 'gammal kultur' - jag tycker Ekenäs borde ha förblivit en handtverkskarstad - Linvävargatan Handskmakargt. Guldsmedsgränd - -

Ni tror kanske att alla Edra ord 'bliv här' förklingat
öhörda - nej, men man är glad att jag kommer det ger också
en ro. Ni talade om skyldigheter mot mitt land - ja alla
ha skyldigheten att göra sitt bästa - kanske går det på
Hyvinge.

Jag gläder mig åt de böcker^x som komma dit, och de som
ligga där och vänta, boken om H.S. - Så mycket ger ingen
annan - Ni gav mig den.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

[På särskild lapp]

Hvad Ni skriver väl om att se färg, det brevet skall Ni
väl kopiera för att publiceras. Så är det, man ser en vacker
ton, sätter sig att måla och det blir ingen ton, det blir
sönderstyckat när det kopieras bit för bit - Är det så
med form med, med mitt huvud här som ej kan målas efter
henne mer, bara så som jag sett henne?

På en liten gatbild härifrån satte jag en gulgrön ton,
den gav färgen, sommaren, bättre än allt det som fanns
där, men jag hade sett det gulgrönt först. Och så kommer
Ni och förklarar det för mig, Ni har erfarit det.

Sallinen vet det ej.

Det är ej osant att följa sin känsla i sådant.

Får jag hålla skizzen så är det en stor gåva.

fredag. 1911. 11. 11.

Jag reser, utrustad med limpor - det är klart, kallt.

^x De utan fädernesland 'Mikael'

27 de

H.F.

Nej, Ni har aldrig bedt mig göra något, läsa något - jag hade valt orätt ord, menade kanske om Ni trodde jag skulle tycka om det. Jag tror nu jag aldrig läser Jensen, aldrig av nyfikenhet, jag avstår lugnt och tror det skulle avskräcka. Men jag har läst alla böcker Ni sändt, girigt - kanske några blad blivit olästa, Pan Tadeus, och hvad jag är tacksam, Ni har lärt mig älska böcker, ej bara läsa Den lilla 7 åriga flickans far satte priset på studierna till 25 m. stycket - bjöd efter några månader ut en för 4000. Mitt löfte måste stå. Väntar just häst till stationen.

HS

Jag kalkerar ingenting innan Ni sett kalken i alla fall kan det utplånas

Klassiker tycker jag om.

x Det är Calonius, som tog alla tre skisserna av Kaarina.

[E.R.]

[Postkort]

27.IX.18. [Poststämpel]

Hyvinge 2 okt.

1918 [E.R.]

H.F.

Jag önskade se ett ögonblick hur Ni hade det - och det kom ett brev som berättade om Ert liv i Ert rum, om känslan av tid, frihet att göra hvad man vill - och om böcker. Och Ni skall åter på fiskefärd, allt väl.

Här är det grått, de små fönstren släppa så litet dager in, och jag behärskar mig till det yttersta - för att åter bli en automat - endast röra mig på befallning. För hvar rörelse jag gör kommer min mor efter mig 'du vet ej', 'du kan ej', 'sen vill jag att du skall göra det'-

Och den 12 åriga uppasserskan lämnar oss i dag, för samskolan. Här är nästan omöjligt att få någon hjälp - man vet ej om det blir målat i vinter - man försöker hålla livet uppe det är allt. Det lägger sig en tyngd över en, man är också rädd att förlora sig i drömmen komma bort från verkligheten.

Denna månad är anslagen till hushåll och kläder, jag är utan vinterkläder och om man väntar 3 månader på en sömmerska så förstör hon sedan allt. Efter en månad får man se om det blir arbete, målning nu står allt (alla målningar) ouppackadt, inte tid.

Magnus har givit mig ett av Bettys skinnfoder till kappa - nästa vecka res [Sic!] jag dit för att signera hös [Sic!]

Hörhammer, se de franska och se om jag kan köpa ett kappöver-tåg m.m.

Jag har skrivit om allt som tager mina tankar mina krafter, intet som Ni ~~bryr~~ [- överstruket] Er om - nej tycker om, och kanske det dröjer länge innan jag finner tid att skriva, jag stjälar nu ett par minuter till detta rafs.

Böcker kan jag läsa 5 à 10 minuter om dagen, aftonen vid stearinljus gör det ögonen ondt - de ha blivit friska av att man lägger sig kl. 8, half 9. Elektriskt ljus lönar sig ej att ta, blir oerhört dyrt här och vi behöva hvila på aftonen, jag fann också i Ekenäs de sista dagarna att en låga ej var nog för läsning, arbete, det tog på ögonen. Ett sådant uselt brev - Ni skall bara veta hur det är här. Mamma är kry och rask.

Z.t. [Sic!] Helene Schjerfb

sednare

Tack för breven, ett här, ett från Ekenäs, och nu går jag efter en glädje - bokpaketet, tager sedan en stund för läsning hvar dag.

Det reder väl sig, vi få någon som hjälper i hemmet, och alla kort ordnade.

Ljus ega [Sic!] vi för 3 - 4 månader framåt. Det elektriska skulle enl. begges åsigt vara en fara, då bli rummen eftersökta, vi äro redan osäkra här, värdsfolket är sådant. Våra ögon ha blivit friskare av vilan, vi lever enligt naturens ordning.

Jag börjar tro att jag ej ger Måns någon stor present,

de äro rikare än jag och ge ej mig pengar - de ha depositioner i banker. Klackringar av värde som funnits i familjen har Magnus fått vid min fars död, en ring som jag då fick har han begärt av mig och givit sin hustru - och jag köper ej sådant.

Boken om H.S. är den enda jag hunnit se på.

Sedan tankar och intryck hunnit reda sig här skall jag skriva, nu är det för mycket prosa - kanske blir allt bra så snart det blir ordning. Drypande buskar och ogräs måste nu skaffas bort, kontor o. kistor städas - jag är ej hemma än

E.t.

HS.

4 okt.

H.F.

Såsom det nu är med fraktpris ber jag Eder att icke sända något hit ned, om det är något kunde jag ju få det rulladt när jag kommer i december, tyngre föremål kan väl komma efter när tiden blir vriden på rätt igen. Litet praktiskt arbete har jag fått undan och res [Sic!] måndag till H.fors. Jag ser ej på målningar innan jag kan få arbeta på dem också.

Jag ber Er att ej sända något

E.t.

H. Schjerfbeck

[Postkort]

-4.X.18. [Poststämpel]

Hyvinge 9 okt. -18

1918 [E.R.]

H.F.

Där går allt bra, allt är glädje - hvad jag är lycklig att höra det. Boken antagen, erkänd av förläggaren, det är redan framgång, och Ni är fri att gå vidare. Och de stora vackra molnen torna sig upp på Er tavla, Ni är nöjd - blir det nu fred snart så res [Sic!] Ni som "en pil" ut i verlden - Jag är också glad, har just, i går afton, kommit från Helsingfors och där vore de gladare, vänligare än på länge, länge.

Och Ni skall ej beklaga mig alla få ge något efter, min mor gör det också, och nu börjar det bli som förr, det går i gamla gängor. Om man nu bara fick någon som hjälp - några veckor måste jag ge till det praktiska

På tåget såg jag redan måleriskt, expositionerna hade livat upp en, och jag tänkte på Edra ord i ett brev, att i Finland finns nu mycket godt, god konst. Det fanns godt på den 'permanenta' och den franska verkade som helhet svag om där också var saker som intresserade. Bischoffs landskap (och den andra) var mjukt i färg vackert behandladt (L. Engström som Ni sade). Derain påminner om Josephson här, Friez hade vackra delar av tavlor, och Vlaminck var så "olika" i sina bilder - och en sådan kameleont som Marchand! De där pråmarna av Verdilhan tyckte jag om, röken. Och först i denna lokal såg jag färgen hos Matisse, nu var den vacker det var den blå väggen i salen som gav den sin rätta ton

tror jag.

Hr. Haartman följde mig och jag gjorde som trollen, sade hvad jag tyckte om - och se hur det gick. När jag kom hem till Magnus sände de en tavla, en gåva, och ett så vänligt brev! Nu hänger här på min vägg en ^{Axel}Gallén, en forsbild. Ni har ¹⁸⁹² en gång sagt något om den jag minns ej nu hvad det var, säg om det om Ni minns. Den gjorde genast ett intryck på mig, vi kunde trivas tillsammans, den är ej påträngande men ger så mycket ibland när man råkar se upp.

Två grå toner [Målningens konturer ritade i brevet] lugnt och fint, jag är ändå bra glad - Först blev jag förskräckt över en så stor gåva, nu är den mig kär redan [överskrivet] 'Hvitt dödar färgen' det är sannt mest zinober, i mitt tycke - om nu icke allt beror på färgmotsättningar, och en tjock färg får ofta en viss makt när den är det slutliga förståendet av en sak man länge kämpat med på en duk, icke när den avsiktligt bredes som smörgås först. - Ja, från tåget såg jag saker att måla, men kan ej nu, måste ha undan en hop annat, sedan ser jag på målningarna bara på dem. Ni kunde ju ej heller dela Er förr.

Kanske är det bra, man ser med friskare omdöme sen! Män ha det annorlunda i verlden än vi

Jag ville skriva mycket men här på Hyvinge lägger det sig en tyngd över huvudet, är det luften kanske, ombytet?

Jag tror Ni går vidare på Er friska nya väg, och när Ni sett något vackert har Ni berättat det, så snällt, för mig, det är så roligt att ha de två skizzerna, det ger sköna syner, drager en till konstens verld. En gång, nästa

sommar, skall jag helt in i den - Har läst litet Bang,
"de utan fädernesland" är i Paris där nu, hos drottningarna
i Luxembourgträdgården.

Tack för allt hvad Ni givit mig, Ni har delat konstens
verld med mig.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Min mor helsar.

Såg ej Enckell utst. hade ej tid o. kraft. Såg en dag Sten-
mans och arbetade följande dag med signering hos Hörhammer
och reparation av en tavla hos S.man. Köpte ett engelskt
kappövertåg, mycket bra och har nu intet att göra där före
mars - april.

Hyv. 12 okt. - 18

H.F.

Huru har Ni det? Hvad Ni hade rätt, när man är republikan skall man vara det, bör ej ge efter för det man tror ger landet ro som jag.

Här går tiden utan att jag hunnit se på Ekenäsmålningarna - just nu var jag ut för att söka en uppasserska - och just nu kom ett brev, det blir exposition i Wasa. Intet färdigt. De säga ej hvilken dag, be blott om adresser, skriva sådeles sjelfva och anhålla derom. De vilja också ha uppgift om pris på det jag möjligen sänder härifrån

Vill Ni som förr säga Er tanke, kan jag sända skizzen till 'Schwerin' som en äldre sak, och hvad blir då priset? Kan jag sända den gröna teckningen 'den flyende' som är påarbetad nu? till par-trehundra. ~~Kan-man-sända-ett-par-små-blömster-bilder-från-Ekenäs?~~ [-- överstruket] de passa för Kahlrot för ramar. Det där är nu småsaker men 'park'tavlan ville jag arbeta på i fred innan den går ut i verlden. Det är nu ej tid att sända 'de små' dit upp tror jag, kanske ändå om Ni lät dem gå till Kahlroth direkt sedan 'Värdshusflickan' "La petite servante" förstörde jag till sist utan modellen men se på den om den duger som en småsak.

sednare.

Jag sänder två till påseende och ber om råd angående Schwerin-skizzen, tycker Ni en av färgteckningarna kunde gå till

~~Om Ni vill sända till Wasa den färdiga till Wasa till Wasa~~

Wasa så var snäll och sänd den direkt till Kahlrot i korsband^x som jag gör, jag skall ge order om ram härifrån, svart för den ena, grön om det blir den andra. Jag är ju inte beroende av att något nytt kommer med.

Detta i hast

E.t. Helene Schjerfbeck

Jag var först mycket glad i staden, sedan retade ett ord mig men jag behärskade mig bra. M. sade 'du vet att jag anser det allt som gemensam egendom' om de 30.000 han sålt för. Hvad är det för en fras när alla förpliktelser mot vår mor läggs på mig, han drar sig alltid undan när det är fråga om det, är så glad när jag säger att jag försörjer henne. Jag protesterade bara mot all gemenskap i egendom.

Det sista huvudet i Ekenäs vill jag arbeta på och sedan hålla sjelv för framtiden det går bra i framtiden. Jag tänker mycket på Er bok som de gerna ville ha [Anteckningar i marginalerna]

Er faster var här för att få råd angående pastellådan. Den har så vackra Degas-toner att den frestar mig - men ett nytt material! Den ligger i min kappsäck och när svar om värde kommit ser jag på de fina tonerna igen - kanske får man bara sämre färgstoff [Sic!] nu en tid, denna är fin.

^x den andra någongång hit till Hyvinge.

2 december bli Måns myndig, jag måste gå från mina beslut och ge en present - huru är det bäst? I höst skulle jag gerna ge Magnus till en Gausdalresa, och sedan små julklappar - eller skall jag ge resan till jul? det är väl bäst. [Skrivet på särskild lapp]

Hyvinge 13/10 - 18

H.F.

I dag läser jag i tidningen "det är ett brännsårs smärta, att känna ungt sitt hjärta, när tiden allt förblekt" där ligger nog hela felet här, det är så tungt.

- - -

Jag tror fast på fred till jul, och ingen makt håller sedan med bolschevismen [Sic!] , det är bara mot Tyskland de strida.

Jag sade i Ekenäs att ordet 'sport' ej behagade mig, men visste ej om det var bättre svenska än 'seglaren' ty jag är så okunnig - därför bad jag Er råda, jag tyckte om 'seglare'.

En sak gör mig ondt, Ni tror Galléns tavla ej är den jag helst ville ha av honom. Hvad kan jag ha skrivit? Det förskräckande i saken var att jag hos Stenmans såg den och genast sade min första oreflekterade tanke "den skulle vara rolig att ha" - man kan ju inte tänka sig en sådan möjlighet, det är aldeles [Sic!] uteslutet. Lyckligtvis sade jag ej fortsättningen om tanken 'jag kan aldrig köpa den'. Den var mig kär från första stund och på min vägg, med sina två grå toner som äro vackert komponerade mot hvarann - men det tänker jag ej på, den verkar på mig genom sin skönhet, sin diskreta skönhet, är mig kär.

Och i det sammanhanget vill jag ej tala om en annan Gallén, en av de sista, jag såg der uppe.

Ni vill ändå sända tavlan, fast jag bad -

Wordsworth's dikt var så vacker den gav ro och förde en in i skönhetens värld, som Edra brev göra - det är det enda som håller mig litet bunden vid allt sådant ännu. Allt drager en derifrån, man kan ej läsa en stund vid ljus, det skall släckas - och när min gamla mor gör allt, bär tunga ämbar etc., huru kan jag sitta och läsa. Och jag får ej göra något för att ställa det annorlunda, ej skaffa hjälp, ej köpa en småsak till hushållet, bara röra mig på befallning, hon blir nervös, utom sig. Och gud [Sic!] bevara den människa som försökte tala med henne derom den skulle för alltid vara avlägsnad från vårt hem.^x

Jag reser så snart jag kan, mot vårvintern. Det känns som en underlig tyngd över en och allt - och så ett ögonblick där ute i höstdiset när tågröken sveper omkring en, påminner doften om något annat, och det kommer en vild glädje över en - en gång skall man vara någonstädes och måla. "Ens arbete är ens hem" säger Ni i det näst sista brevet där Ni tror på en fortsättning av arbetet här när allt packas upp. För resten påminner mycket nu om barndomen då man var glad när det blev afton man fick komma i säng och tänka på hvad man ville.

Och Ni tänker på att skriva, tänk då också på allt det som finnes färdigt i breven till mig, det om intuitivt seende på naturen och målningen derefter t.ex. i ett Ekenäs-

^xI november ställer jag det så att jag målar det reder sig väl till dess.

brev. Skall jag sedan sända dem alla? när Ni ber, ty hvem
vet om jag kunde välja, kopiera det rätta. I alla är där
om konst, om landskap i härliga färger om naturen, hvart
brev är en tavla för mig. Är det orätt att säga det, göra
Er fullt medveten om hvad det är för en skatt?

Dérain hade två huvuden, teckningar i svart på hvitt papper,
som mycket liknade Josephsons sista, (mellan dem och Holbein
stod han tyckte Hr Haartman) och voro starka saker i mitt
tycke Signac kunde jag ej tycka om, det är så kallt, blir
fattigt tycker jag fortfarande. En liten Marschand, några
kullar mellan två blåaktiga träd, den första jag ^{av allt} såg, tyckte
jag bra om. Kanske var Vlaminck's gata bra jag förstod
ej riktigt, en timme eller något mer är ju bra litet för
att se.

Nu är det bestämt att tavlorna gå till Wasa, det sade jag
i ett brev i går. Och allt växlar stämningen, lyckan och
det tunga, men lyckokänslan är ny. Hör den till den värld
jag ser skymta fram (för mig också) konstens verld? Är
det ändå en ny period som börjar? Ni lever där, i den världen,
och det blir nog fred och Ni kan göra hvad Ni vill, arbeta
- - tänk bara litet på att bevara värktyget, Er själv,
för uppgiften. Jag ber, är det orätt? det är för att jag
har en fast tro på Er och vill det bästa för Er - men låt
icke heller den genera, glöm den, gör hvad Ni vill.

Jag är midt i kapitlet om salongsvagnen [/ struket] i Bang,
det brillianta.

Keats som jag ville läsa om har jag ej hunnit med än, det
är ju bara 10 dagar på Hyvinge ännu.

Edra brev äro min glädje - och det att det gått Er väl,
konstnärssjälens lever i Er.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Hyvinge 17/10 -18

H.F.

Ni kommer, hvad jag väntar redan - få se Er, få prata se på konst, bilder, ha en glad lycklig stund - nu ser jag framåt till det.

Allt är lättare nu, vi ha en 'flicka' som hjälper oss, jag lider ej så av att se min mor göra tungt arbete, hennes humör blir lugnare - men nu först förefaller hon trött efter en hetsande ansträngning.

Och jag har hunnit se litet på Daumier, fick upp 'l'Émente' och det slog en frisk fläkt mot en, arbetsglädje, frihet.

- Allt det som drager till konsten, arbetet, nu är emot mitt sätt att taga livet i dessa 20 år - 'intet för mig' tänkte jag - hvem vet om en mer estetisk syn kommer att ge samma resultat i arbete, men jag längtar så och man måste väl än en gång följa känslans bud.

Jag vet att 'la petite servante' var ytlig^x, ett hastverk, utplånat och gjort utan modell i hast till sist. 'Seglaren' (betyder det inte en båt?) lämnades också för tidigt - jag kunde ha förstört den eller gjort det bättre på ett år. Ett år för hvar tavla. - Mycket har blivit sålt nu därför att det köpes och det betyder arbetsro på ålderdomen, nu - är det ej det bästa. Icke att offra någon fördjupning i arbetet, men att få redan nästa år, nästa månad, tänka 'jag har ingen exposition att vara färdig till', får sitta^x och den andra hård, tom.

glömd, omodärn, långt från allt jäktande, måla. Så ljufligt, jag väntar hvar dag att bliva smädad och - glömd.

De två som gjorde Torneåresan hinna kanske ej få ramar, och i det fallet komma de hit till mig. Tack för råd och besvär med dem. På lilla 'Schwerin' från 1878 satte jag ett stort pris men Magnus säger att det ej finns någon sådan. I somras var den enda jag bad att få hålla, men kanske är den såld till Hr. Hörhammer som tagit så mycket i höst. Herr H. vill ännu ha något nyare arbete och parktavlan ges troligen, jag har arbetat i går och i dag på den, i morgon arbetas ännu, så länge jag tycker det kan bli bättre, men det blir mer korrekt kallare, den är kall, utom ett hörn.

Och hvad blev det av Er stora molntavla? Jag sökte i dag skizzen som jag lagt att bevaras med den andra och fann allt möjligt men ej den, men den finnes. Jag ville se på den i dag. Ni hade en dag samma stämning där som här i rummet - undrar om Ni finner det samma när Ni kommer? För mig var det detsamma - det första ögonblicket, och nu med mer ro kommer det åter, jag fann det då först rent och icke vulgärt. När stöket är undan så har jag 'bara' målning och Ert sällskap i tankar och brev, hvad det blir roligt, 1 nov. redan. - Om nu bara ingenting ledsamt kom. - Min mor helsar och tänker ut hvad hon skall fira Er med - stortadt blir det inte, men Ni kan komma hit kl. 10, då är alltid mitt rum i ordning nu, vi äro så tidiga (och må bra av det.)

Vet Ni Galléns tavla ändrar intet i stämning i rummet för

mig gör det bara så mycket ´finare´, höjer det konstnärligt, jag börjar se att tavlor äro roliga att ha på sin vägg (kunde inte ha mina egna) och mycken glädje väntar mig en gång.

E.t. Helene Schjerfbeck.

Fann dessa märken, vet ej om kortet får klippas [Anteckning i marginalen]

20/10 -18

H.F.

Sist sade jag åter något som Ni kunde missförstå - att jag längtade efter ro utan expositioner, att vara glömd. Ej glömd av en enda vän - nej, måtte jag få hålla den glädjen länge och ha kraft att bära det när den tages ifrån mig. Och jag kan ej mista det, minnet har jag ju kvar, ett godt kärt sällskap i ensamheten vid min lampa, min bok!

Jag ville bara känna det så att ingen väntar något av mig, något bra målat. Två år har jag tänkt "nu måste jag göra något bra till den utsatta dagen" och man är så svag, världen förströr, irriterar ens nerver - Ni förstår ju den känslan. Ett par år av stilla, ensligt arbete med Er, det är nu idealet för mig. Och om världen smädade mig skulle jag gå min egen väg som förr. - Men hur mycket glädje har jag ej haft av det också - Er bok. och all den sympati man visat, som jag aldrig tänkt mig som en möjlighet - hade glömt att den fanns i världen. Jag har fått så mycket glädje att jag måste lägga mitt huvud ned och vila, ~~för~~ länge har jag levat ensam för att våga se lyckan i ansigtet, de unga kunna det. Gå icke därför bort, Ni känner nog sjelv att Ni alltid är välkommen.

Nu undrar jag om boken, (Guys) skall komma till den 10 de, till den 17 de?

Nyss, när jag sökte i breven, läste jag åter de poem Ni

avskrivit. Wordsworth kom en nära, var själ av ens själ, som Dostojewski gör, men när det är Tagore säger mitt förstånd "det är vackert, det är känsla" och jag känner intet. Det är min svårighet att förstå en annan ras, hans jämna lugn kan jag ej känna, det bränner häftigt hos oss - han står utom min värld, det mänskliga som jag känner det. Vacker och ädel.

Kanske får jag någongång läsa 'Demonerna', när det blir en ljusare tid, här är så litet tid nu. Allt håller jag på med 'Utan fädernesland' den är gripande, och sådant drager en från tanken på det egna jaget - om man slapp den tanken. Edra brev med naturens skönhet, mitt fäderneslands, de draga en derifrån. Och allt det som rör Er är roligt! Skola vi inte vara glada åt stunden tro att allt blir bra - nu vill jag tro, ej leva bara i det tunga. Och hur det än ser ut så tror jag på fred och att vårt land gått igenom det värsta ren' - vi få leva fridfullt hvar i sin vrå, och vi få det vi behöva!

Det kom ett bud, där är något på stationen, hvad har Ni gjort! Nu är söndag, intet fås ut - i morgon skall en kär gäst vara i mitt rum kanske, en gäst som återvänder till Er när jag dör. Hur skall jag skriva mitt varmaste tack? det blir en stor glädje Nej, i morgon skall jag skriva det.

Ett brev - Ni ligger över Ert bord, ser ut, läser - läser.

E.t. Helene Schjerfbeck.

Känner alls ej 'der Oberhof' och 'Prins av Homburg' av

hvem?

Här har varit dimma länge, länge, i dag är det sol.

En kvinna här gav oss varmbröd, en annan 2 kilo mjöl -
de fattiga!

Har en usel penna. [Anteckningar i marginalerna]

[Brevet fortsätter på nytt papper]

Ibland när jag vill ha hjälp, råd, ser jag också på 'boken'
om H.S. och det är roligt att ha sina arbeten avbildade
och stunder då de ej skrämmer, då sinnet är hoppfullare.
Utan den hade jag ju aldrig fått se dem igen.

Hos Hr. Hörhammer var det inte roligt att se sig, men i
morgon sändes ett landskap, 'park' dit. Han skrev att det
var 'pinsamt' att ej ha något nyare att visa konstvänner,
och han har ju köpt så storartadt under sommaren och sedan,
för över 20.000, jag kan ej annat. Det mörka huvudet blir
hemma och det ser ut som om jag fick behålla 'världsdamen'
från i våras, avrest utan att lämna adress. Då får jag
måla på det och om två år är det mitt. I Paris målar jag
några kvinnor sen' -

Här har jag sett 2 unga systrar ('bildade') känner dem
ej, de äro bra.

Nu har jag sett mycket på Daumier som gett nya skönhetssyner,
jag förstår nu bättre, börjar kanske se som Ni hvad som
är känsligt, hvad kallare.

Vi äro friska men här är mycket sjukligt. Är Ni försiktig?

Stepan, han som blottade sitt inre för en främmande - så
är det lättast, för en som går sin väg igen. Den katolska

kyrkan är klok, man behöver blotta det en gång.

Er tillgivna

HS.

21/10 -18

H.F.

En kär gäst har kommit^x, långt in i skogarnas och tystnadens rike föres man, konstnären för en långt över vardaglighetens värld. Länge måste man se dit in, man dröjer och kan ej slita sig lös. Är icke konstnären det underbaraste av allt, i hans verk ser man klarast hans själ, känner honom bäst. Det samma som vid Ert första besök, blott så mycket starkare, djupare nu, gives - och detta det bästa av Er skall stanna i mitt hem, en vaktare en manare, en värld av skönhet som gör hvart ögonblick rikare! Ni har givit det bästa av Er sjelv.

Jag kan ej tacka nu som jag känner -

Er alltid tillgivna

Helene Schjerfbeck

^x Min tavla, glänta i skogen E.R. [E.R.]

26/10 -18

H.F.

Allt vackrare blir den, och jag blir ännu gladare, att ha den här - och så tanken 'det är Ert verk'. Att den skulle 'vara det bästa' - jag vet ej. I går kom lyckobrevet, Ni talar frimodigt, vet hvad Ni är - och är lycklig. I den vita bondgården var ett fint skimmer av lycka, och mycket i tavlan från Tvärminne - Ni har lycka och ger den åt andra, det är stort. Men detta djupa försjunkande i en mystisk stilla värld, är det inte lycka med? Jag tackar Er så varmt, så varmt. Min mor är också så glad i den, men när Ni kommer måste jag tala om upphängningen, den har ej nog ljus nu det är bättre på ett annat ställe, och det är för trångt.

Litet börjar jag tänka på målning men vet ej om det andra, den eviga lappningen blir färdig till 1 sta nov.

Måndag skall jag teckna en liten modell en timme - för mitt nöje. Och så såg jag något i en spegel, det kunde målas.

'Schwerin' kom ej till Wasa den var såld, de andra hunno med. I dag frågar Hr. Westerholm hvart tavlorna skola gå, jag hänvisade till Wasa K-f. som tagit det om hand, men citerade ändå Ert brev av den 18/10 där Ni säger att Ni 'ser det gerna', icke ändå som ett tillstånd, de få avgöra själva.

Här är mulet och dödslockorna ringa hvar dag, kanske bäst

att Ni ej kommer då det är så - men så ledsamt att ej få glädjen att se Er snart som jag gått och tänkt mig det. Och är der något annat Ni fruktar skall hindra resan?

Jag vill inte tänka på sådant. Vi ha det bra här nu.

Hvad Ni skriver mycket, hur hinner man skriva det man tänker? Och en fest har Ni där, är med och är den som giver stämningen. Oj, hvad det vore roligt om Ni kom, en gång kommer Ni ändå! och vi gå ut här tillsammans, och prata hemma och ute, här finns flera ställen att gå till där det är bättre än hos oss.

Men Ni är nu alltid snäll och tager det som det är.

Er faster var så vänlig och var nöjd med pastellaffären och tänk nu har hon sändt en burk smör, den är hos Magnus ännu - hvarför! jag har inte givit henne någonting, hvad hon var snäll.

´Utan fäderesland´ blir hemsk men så brilliant han ger stämningen före, under och efter konserten, efter konserten faller den, går ut i elakhet, i intet - jag har litet kvar av boken ännu att läsa och sen´ den andra.

Nu går jag till posten med mina 3 brev, V.holms o. Magnus. Magnus sände en annan tavla i st. för Schwerin utan att fråga mig, jag går ej på sådant, i synnerhet då den skulle gå under namnet ´Schwerin´ på anmälningssedeln. Intet egenmäktigt.

I Åbo ´parkstudie´ o. teckning till privatperson, de andra till bokhandlare.

Er tillgivna Helene Schjerfbeck

31/10 -18

H.F.

Ni kommer hit ned, det är huvudsaken, då är jag glad. Det har varit en så hetsande brådska denna månad, aldrig ro att göra det man vill ha undan, dagarna gå, gå bara

Jag tror ändå jag börjar se på målning i morgon - delar mig mellan två slags arbeten, annars måste 2 veckor offras ännu, och jag blir så nervös. Nej, icke flera avbildningar av mina arbeten, blott några kan jag tåla att se någongång.

Men nu förstår jag den glädje andras ge. "Samlaren vaknar" säger Ni, ja, några kära saker på ens vägg, hvad det är roligt! Jag ser på den blå skogen (hur kunde jag kalla den grå förr?) och om den påminner om något så är det 'Molnbudet' (något indirekt som ej är främmande) Tagores 'min sång' är också vacker, där är ej det som i hans böcker.

Hur kunde Ni säga att jag 'skall få nog' av [ordet av utsuddat] Er tavla.

Jag har en vacker skizz här igen och snart får jag se Edra målningar.

Jag kan ej skriva mer, jag väntar Er. 2 dagar ha vi nu haft främmande, hjälpsamma människor här som man någongång ber.

'Seglaren' köptes av 'Stenmans', Begonia av en Konsthandlare i Åbo, och de två av privatperson. Nu vill jag leva stilla,

arbeta, och få en stilla stund med bilder - med Er. Ni
kan komma hit halv 10, jag är i ordning

E.t H.S.